

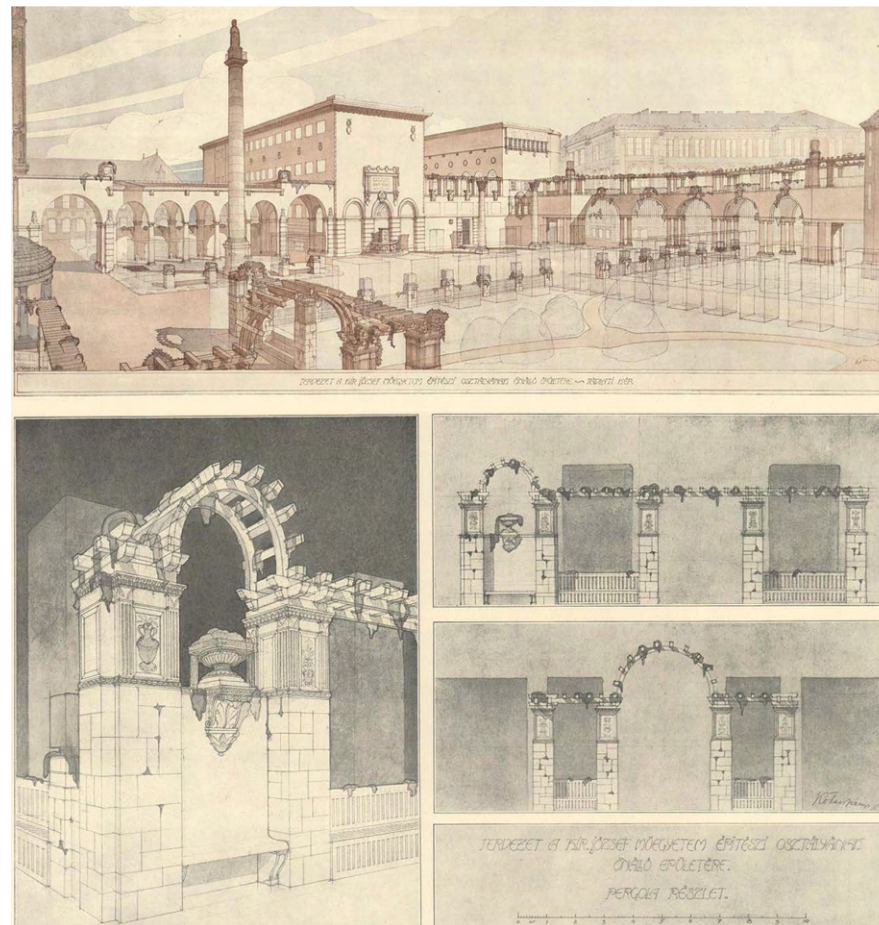
HORTUS STUDIUM

a BME Campus
környezeti megújítása

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kiírás
BME Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
Innovatív Terek Stúdió
TDK 2025

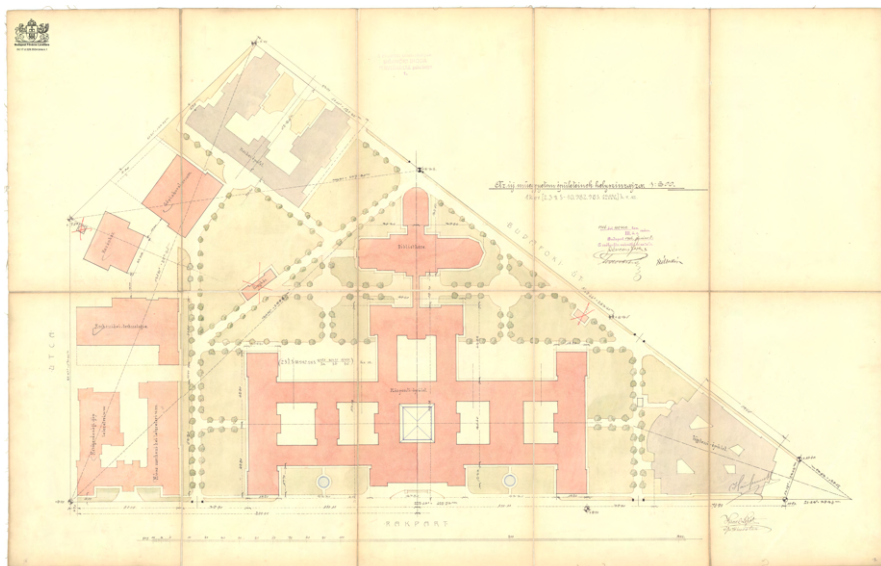

kör.ép
BME
KÖZÉPÜLETTERVEZÉSI
TANSZÉK

BEVEZETŐ

A téma- és helyszínválasztás egyik fontos szempontja volt, hogy a Középülettervezési Tanszék Innovatív Stúdiója 2025-ös tanévében Modellváltás címmel a Műegyetem Campus területének városépítészeti megújításával és az ezt támogató épületek tervezésével foglalkozik. Elengedhetetlen, hogy figyelmet fordítsunk az épületek közötti terek állapotára, hiszen ezen felületek is mindennapi meghatározói környezetünknek. **A Szabadság és Petőfi híd közé eső egyetem kert olyan félpublikus, bekerített terület, amely időben korlátozva áll az egyetemi polgárok és a környező városrész lakói rendelkezésére.** A kert használati módjai is korlátozottak, ezzel együtt gyakorta érezzük kiaknázatlannak a benne rejlő lehetőségeket, leginkább az itt található felületek alulhasznosítottsága és elhanyagoltsága miatt. **Hogyan újítható meg a campuskert? Milyen aktivitások, funkciók tehetik teljesebbé a kert használatát? Mi szükséges ahhoz, hogy még vonzóbb közösségi helyé tudjon válni? Milyen hatása lehet az egyetemi modellváltásnak a campus környezeti minőségére?**

ZÁRTSÁG ÉS FUNKCIONÁLIS HOMOGENITÁS

A tervezési helyszínt a Bertalan Lajos utca két részre vágja. Jelenleg mindkét terület be van kerítve, azonban jól működő példák mutatják, hogy a zártság nem lételeme a campusok működésének, ellenben a nyitottság számtalan előnnyel jár az itt található publikus és félpublikus terek használatára nézve. Az egyetemek amellet, hogy oktatási intézmények kutatóhelyek is, ahol az intézmény nyitottsága és az itt megszülető tudományos eredmények, az ehhez felhasznált infrastruktúra biztonsága konfliktusban áll egymással. A biztonság megteremtése, azonban nem kell feltétlenül szembe kerüljön a terület nyitottságával. A történeti campus kerítése műemlékileg védett, így csak a két vh. után épült rész esetén merülhet fel az eltávolítása.

A műegyetemi terület az itt található aktivitások szempontjából homogénnek tekinthető, alig található olyan funkció, amely ne az oktatáshoz vagy a kutatáshoz kapcsolódna. A terület elszigeteltségének az elkerítettségén túl az is oka, hogy kevés olyan lehetőséget kínál, ami felkelti a köz érdeklődését. Oktatási szünetekben gyakorta tűnik kihalttnak, holott a városi aktivitások számára lehetséges pufferterületként tudna szolgálni. A kortárs urbanisztika az egyetemi funkciók és az azt körülvevő városi élet összekeveredését előnyösnek írja le többféle szempontból is. A BME campusa azon típusba tartozik, mely a városba ágyazottan, azonban attól meglehetősen elszigetelten éli mindennapjait. Számtalan előnnyel rendelkezik a zöldmezős társaihoz képest, amelyeket azonban ezen elszigeteltség következtében nem tud kihasználni.

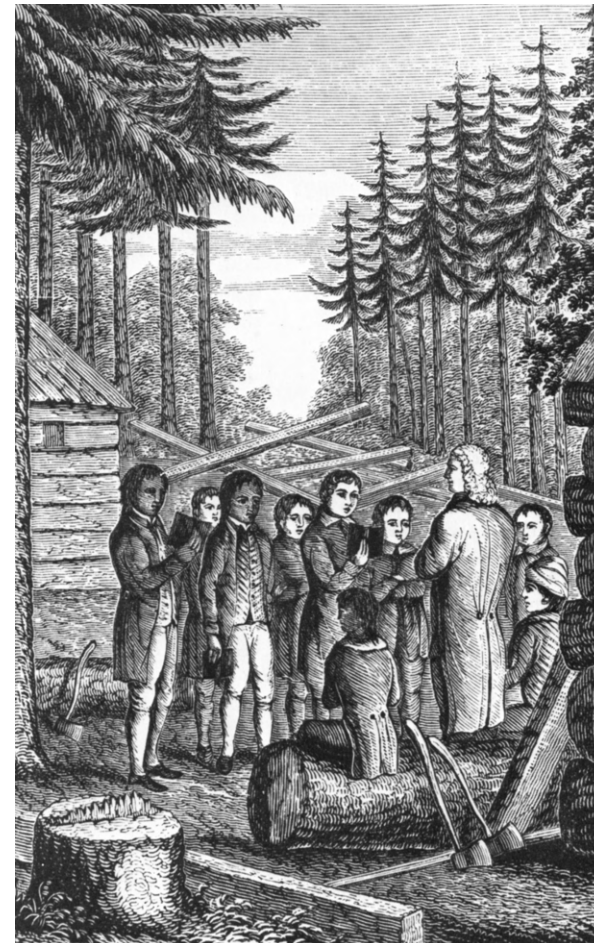
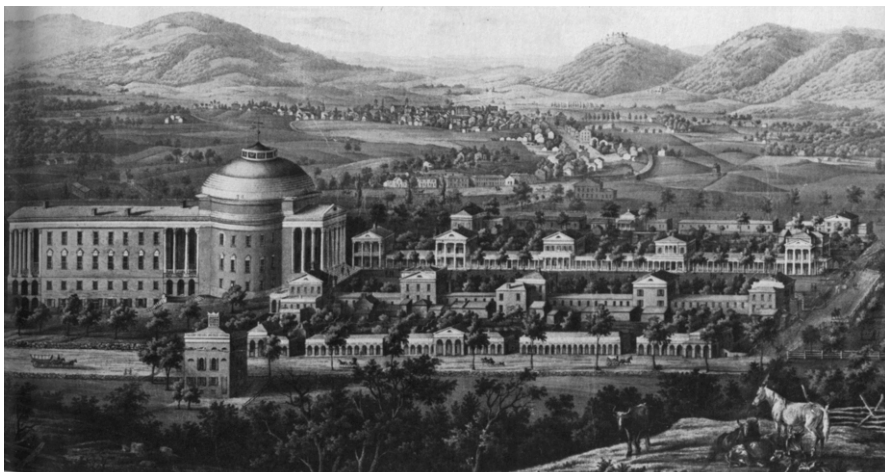
Egy városra (világra) nyitott egyetem sokkal könnyebben képes betölteni tudományt közvetítő szerepét, magától értetődő módon nagyobb tudás- és finansziális tökevonó képességgel rendelkezik. Számtalan gazdasági tevékenység kapcsolódik látens módon az egyetemekhez, ezek haszna a köré települt vállalkozásoknál csapódik le abban az esetben, ha ezek hasznát az egyetem nem képes lefőlözni. A nyitottság elsősorban igazgatási, politikai, jogi, gazdasági kérdés, amely abban a térszerkezetben ölt testet, ami elő tudja segíteni a megvalósulását.

kép (borító):
kép:

Kotsis Iván terve a Műegyetem Építészeti Osztályának épületére, 1918
BME Történeti Campus helyszínrajza, 1906

CAMPUS TÖRTÉNET

A campus latin kifejezés, eredetileg mezőt, cselekvésre szabad területet értettek alatta. A szó jelentése, mint egyetemváros a XIX. században kialakult amerikai gyakorlatra nyúlik vissza, amely az egyetemi képzés helyszínét a romantikus hagyományokat követve a természetben képzelte el, távol az ártalmasnak gondolt város rontó erőitől. Az egyetem európai intézménye azonban éppen ellenkezőleg urbánus közegben született meg, leginkább dekoncentráltan, térbelileg szétcsórva a város szövetében (Oxford, Cambridge) a későbbi amerikai példaktól eltérően. A felsőoktatás tömegessé válásával a XIX. és XX. század folyamán jönnek létre - részben a tengerentúli mintát követve - azok az európai egyetemvárosok, amelyek jellemzően az akkori települések peremén helyezkedtek el, lehetőséget teremtve a későbbi térbeli terjeszkedésre. Európában ebben az időben inkább a megfizethető ingatlanárak és a rendelkezésre álló szabad állami fejlesztési területek befolyásolták a helyszínválasztást, mint a természet közelsége. Időközben ezen egyetemi campusok nagy részét körbe nőttek a városok, ahogyan ez a Műegyetem esetében is történt, térbeli és funkcionális zárványt hozva létre a településen belül. A modern iskola intézményét Foucault a társadalom terétől elkülönült heterotópiaként írta le, ennek csak határozottabb kontúrt ad a campusok térbeli elszigetelődése a valós térben.

kép (bal):
kép (jobb):

Thomas Jefferson, Akadémiai falu, University of Virginia, 1825
S. E. Brown: A Dartmouth College alapítása 1789-ben, 1839
(Eleazer Wheelock fehér és indián tanítványaival
a New Hampshire-i vadonban)

VÁROSSZERKEZET

A Műegyetem campusa három határozottan elkülöníthető részből áll, amelyek három történelmi időszakhoz kötődnek, egyben tükrözik a kor oktatási terekről való gondolkodásának. Az egyetemen közös jellegzetesség a téglahasználat, mely mindhárom területen erőteljesen jelen van. Az anyag gazdag történetisége, tartóssága hosszú idő óta szimbolikusan képes az intézményi stabilitást, a hagyományokhoz való ragaszkodást kifejezni.

A történelmi campus a Gellért tér és a Bertalan Lajos utca között terül el, a folyamatos apróbb átépítéseket leszámítva egy rövid időszak alatt valósult meg a XX. század első évtizedében. Homogén építészeti karaktere részben ennek, részben annak köszönhető, hogy Czigler Győző, - a korábbi tervező - halálát követően az egyetem befejezésével megbízott Hauszmann Alajos a korábbi elképzeléseket minimálisan módosítva és az addigra már elkészült épületeket (Ch és F) integrálva volt képes az együttest befejezni Petz Samu közreműködésével. Annak ellenére, hogy az itt található épületek kizárólag szabadon álló pavilonok, az utcával párhuzamos térfalakak alkotnak a könyvtár kivételével. Ez leginkább az ék alakú telek Gellért térre megérkező végén álló Ch épület esetében szembetűnő, amely akár zárt térfalként is folytatódhatna a Műegyetem rakparton és a Budafoki úton. Az épületek az F kivételével egységesen vissza vannak húzva a kerítés vonalától.

Az új campus telepítése már a modern építészet szellemét tükrözi. Az AE épület kivételével az együttes összes elme a II. vh.-t követően épült. A beépítés összképe heterogénebb, mint a történelmi együttesé. Ez a majd fél századnyi építési időnek és az ez alatt bekövetkező az építészetre érintő politikai és szellemi fordulatoknak is betudható, nem beszélve a nagyobb létszámú és minőségben heterogénebb tervezői körrel. Az új campus területén a háború befejezését követően az St épület valósult meg először, ugyan már a kommunista hatalomátvétel után készül el, de még a modern építészet elveit alkalmazza a városszerkezethez való érzékeny kapcsolat megteremtéséhez. Az ezt követő alkotások már a szocialista realizmus jegyében születtek (H, G, T, R, V1 épületek), erőteljes skandináv hatást mutatva. A kádári konszolidáció éveiben újra a modern esztétika, immár késői formájában tér vissza, hogy szellemi municiót szolgáltatson a terület beépítésének befejezéséhez (D, E, V2, T, ÉL, JZ épületek). A modern építészet ideológiájának megfelelően a tömegek azért állnak szabadon, hogy

lehetővé tegyék a levegő és a tér akadálymentes áramlását. Ha viszont túl közel kerülnek egymáshoz, vagy nagyok, mint helyként a BME campusán, ez az elképzelt tágasság olykor zsúfoltságot, szűköséget is eredményezhet, éppen olyat, mint a térfallal rendelkező hagyományos városi beépítések, amely ellenében létrejöttek. Nem véletlen ez a benyomás, hiszen ez a hagyományos, utcára szerkesztett beépítési mód látenszen megjelenik a telepítésben. Az egyetem mellett elterülő városrész két utcája a Kruspér és a Lágymányosi rejtetten folytatódnak a modernista hálós szerkesztés Dunára merőleges épületközein. A Kruspér utca a D és a G épület között ki tud érni a vízpartra, a Lágymányosi utca végét elzárja a G épület.

kép: BME egyetemkert 1956-ban

A két campus terület jelentősen különbözik a kertfelületek és azok használata tekintetében is. A történeti campus középpontjában egy nagy összefüggő park található, amelyet a feltáró utak osztnak különböző minőségű zölddel borított felületekre. A terület legfontosabb jellegzetessége, hogy a sétányokat emlékművek és az egykori professzorok mellszobrai szegélyezik, erőteljesen meghatározva a terület hangulatát, emlékkert jelleget kölcsönözve neki. Az új campusban pavilonos elrendezésének köszönhetően az épületek közt jönnek létre szabad felületek, azonban ezek nem alkotnak áttekinthető, összefüggő kertet, csak egymáshoz lazán kapcsolódó felületek rendszerét. A legnagyobb szabad területet a H, T, R, G, D, DCS épületek zárják közre, ahol a Tanreaktor és ezen campus rész legtekintélyesebb zöldfelülete található. A Petőfi híd budai hídfőjétől induló gyalogostengely mentén a közelmúltban megújult park és rekreációs felületek jöttek létre padokkal és minimális sportolási lehetőséggel, ennek ellenére az új campus közterületei nem rendelkeznek határozott karakterrel.

TERVEZÉSI PROGRAM

Az egyetem korlátozott anyagi lehetőségeinek következménye, hogy az oktatási terekhez hasonlóan az egyetem közterületei is elhanyagoltak, megújításuk hosszú évtizedek óta várat magára. A kertben található padok, berendezések, útfelületek, szegélyek fizikailag elavultak, sérültek, a legtöbb esetben nem tudnak megfelelni a mai kor esztétikai és környezettudatos kihívásainak.

A campus egyes részei nem kertre emlékeztetnek, hanem az épületek közötti senkiföldjére, ahol a rekreációt, a tanulást, minimális sportolási lehetőséget biztosító tanulókert alapvető tartozékai hiányoznak, mint ülő- és vízfelületek, nagyobb létszámú csoportos összejövetelekre alkalmas szeparált helyszínek, árnyékot adó pergolák, kutak, vendéglátóhelyek.

Vannak viszont olyan elemek és aktivitások is, amelyek nem kívánatosak az egyetem kertben. A parkoló autók minden bizonnyal ide sorolhatók, de azon technikai, raktározó és kiegészítő funkciók is, melyek elengedhetetlenek a laboratóriumok, műhelyek működéséhez, azonban a technológia és az épületek funkcióváltozásával kényszerűségből a kertben kaptak helyet. Rövid távon ezen funkciók kiváltására nincs lehetőség, azonban egy átfogó átstrukturálás lehetőséget teremthet ezek felszámolására, hiszen éppen ezen technikaigényes oktatási helyszínek, - amelyekhez ezek kapcsolódnak - az elszenvedői a ma már korszerűtlen téri adottságoknak.

kép: New College, Oxford, Chandler Manuscript, 1465 körül

A feladat több szinten, léptékben is értelmezhető. A pályázók tehetnek átfogó javaslatokat a két híd közt elterülő, eltérő jellegzetességeket és problémákat mutató két területre együtt, de külön-külön is. Lehetőség van a campus egy kiválasztott pontjának átalakítását is megtervezni. A területen számtalan funkció nélküli objektum található, ilyen a Hő épület kéménye (1), vagy az ide kapcsolódó földalatti szénraktár (2), mely korábban számtalan tervezési stúdium helyszíne volt. Milyen aktivitásokat tudunk elképzelni ezen helyszíneken? A K épület dél-keleti udvarának közepén álló sátor tetős pavilon (3) a Központi Könyvtár földalatti raktárának szervíz épülete. Megépítése óta idegen testként áll a füves térség középpontjában. Hogyan integrálható a kert összefüggésrendszerébe? Hosszútávú stratégiai tervezést igényel minden bizonnyal a Ch és a K épület közt elhelyezkedő Tűzveszélyes anyagok raktára (4) az F épület és a könyvtár közt található (5) Vegyszerraktár, az F épület udvarán álló földszintes (Fa) épület (6) kiváltása. Hogyan hasznosítható hűlt helyük? Számos egyszerű rendrakási feladat is akad, mint a szeméttárolók csoportjainak felsőoktatási intézményhez méltó elhelyezése, vagy az E épület előadótermei alatt található karbantartó műhelyek zsibvásár jellegű kitelepülésének megszüntetése, vagy az ideiglenesen a kertben állomásozó kísérleti épület (Odoó) elbontása. A kertből kitessékelt autók elhelyezésére is gondolni kell valahol a campus peremén a rakpart vagy a Petőfi híd környékén. Az elbontott V1 épület és a Goldmann menza helyszíne (8) egy lehetséges fejlesztési területe az egyetemnek. Hogyan lehetne ideiglenesen hasznosítani, hogy ne egy salakkal felszór parkoló fogadja az egyetemre érkezőket? A Stoczek utca Bertalan Lajos utca kereszteződésben a kerítés belső oldalán lévő parkoló (7) hasonló problémákat vet fel.

A TERVEZÉSI PROGRAM LEHETSÉGES HÁTTERE

A tervezési feladathoz könnyen kapcsolhatók további, a tervezést segítő, kiegészítő elméleti kutatási témák. A teljesség igénye nélkül:

- kert és tájtervezés
- egyetemi campusok
- fenntartható város
- egyetem és város

kép: Lehetséges tervezési helyszínjavaslatok

OKTATÓK

Bartha András Márk DLA, egyetemi adjunktus
Frikker Zsolt, tudományos segédmunkatárs
Klobusovszki Péter DLA, egyetemi docens
Schrammel Zoltán DLA, egyetemi adjunktus

valamint a tanszék doktoranduszai, a tanszék bármely oktatója és a kar bármely tervezési konzulense.

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Hangsúlyozottan nem hagyományos értelemben vett építészeti terveket, hanem a beavatkozás koncepcióját, atmoszféráját, létrejövő új jelentéstartalmait bemutató ábrázolásokat várunk.

Formai megkötések:

szöveg

Rövid esszé, amiben a téma, a felvetés eszmeisége jelenik meg, mely részletesen ismerteti a problémaválasztás szempontjait, az azokra tett gondolat kísérleteket és megoldási javaslatokat. Nem csak műleírás, hanem a gondolatmenet, a koncepció megfogalmazása a cél. Az esszé szövege füzetbe rendezendő, amelyhez illusztrációk kapcsolódhatnak. A szöveg terjedelme 5-10 ezer karakter.

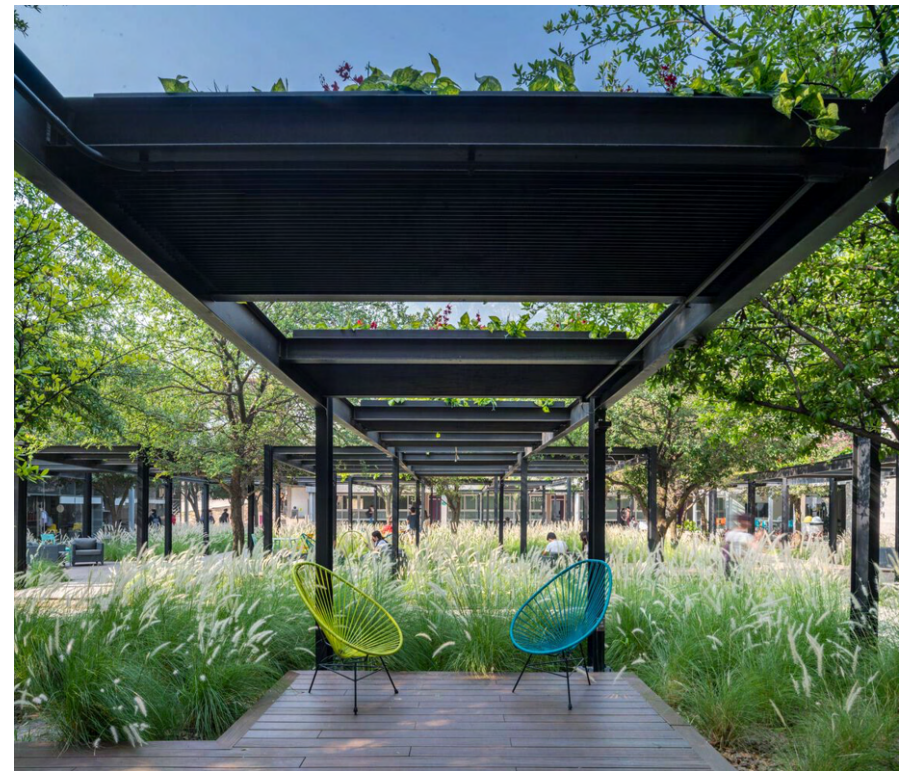
rajz

három metszet: vízszintes (alaprajz, helyszínrajz), függőleges, térbeli (axonometria, perspektíva) A rajzok száma tetszőlegesen bővíthető! Fontos az érzéki, de építészeti jellegű ábrázolás. A rajzokat és a szöveget egy 70x100cm méretű, álló habkartonra kasírozott táblóra kérjük rendezni.

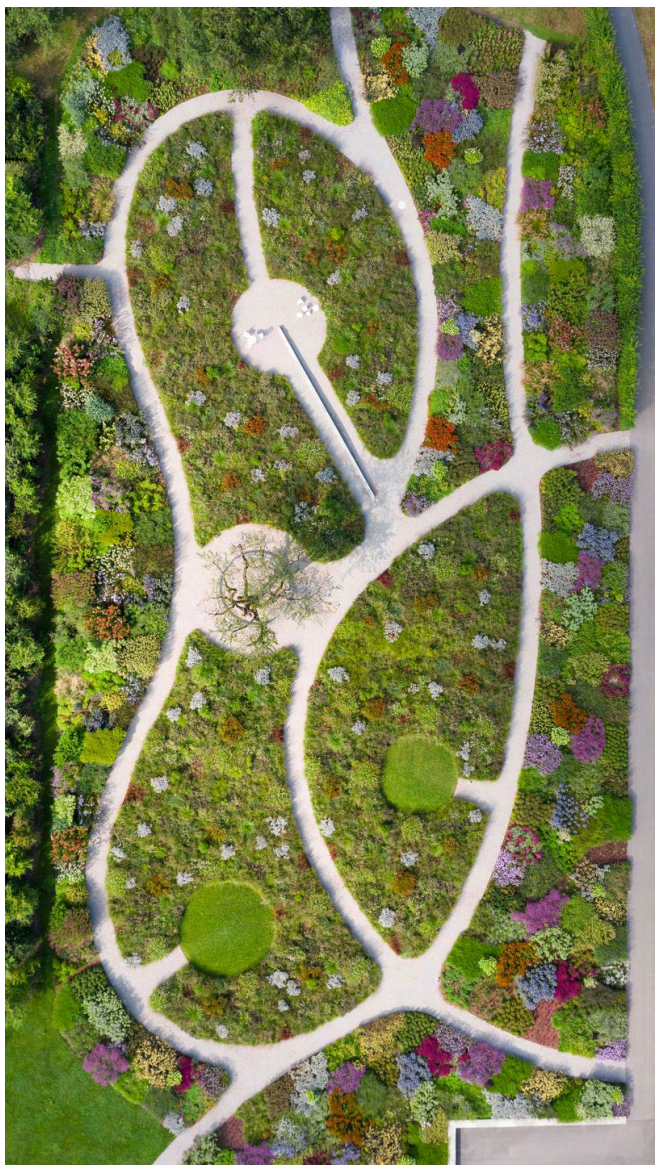
térbeli makett

A környezetet és/vagy épületet, vagy annak részletét bemutató makett, melynek anyaga tetszőleges, léptéke igazodik a választott feladat nagyságához. Interaktív, azaz részben szétszedhető, bevilágítható, esetleg csereszabatos elemekkel alakítható.

A pályamunkákat a TDK-konferencián vetített képes előadás formájában kell ismertetni.

kép: Joshua Ascencio: La Playita Garden, San Pedro Garza García, Mexico, 2021

kép: Piet Oudolf: Vitra Odolf Garden, Vitra Campus, Weil am Rhein, 2020

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetők a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw):

- 01 Fotódokumentáció (helyszínfotók)
- 02 Archív tervek és helyszínrajzok
- 03 Légifotók
- 04 Történeti térképek
- 05 Alaptérképek

AJÁNLOTT IRODALOM

- ARMUTH Miklós - LŐRINCZI Zsuzsa: *Műegyetem a történeti Campus*. Budapest. BME, 2013
- Dr. KISS Márton: *A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem története 1782-2000*. in BME Millenniumi Évkönyv
- KOVÁCS Máté Gergő (szerk.): *Konstantinápoly Budapesten*. Budapest, Terc, 2021
- Konstantinápoly Budapesten 1896. [film](#)
- WETTSTEIN Domonkos: *Városépítészeti klasszicizálás és a modernitás irányzatai közt A dél-budai Szentimreváros kialakulása*, in Magyar Művészet 24/1
- KALMÁR Miklós: *Egyetemek, egyetemi képzés, egyetemi épületek a hatalmi propaganda szolgálatában*. in Modern Magyarország 2017/181. szám V. évfolyam 60-89
- BÁN Dávid: *Lágymányos: a Dunától elhódított városrész I*. Építészfórum (2020.11.28.)
- BÁN Dávid: *Lágymányos: a Dunától elhódított városrész II*. Építészfórum (2020.12.06.)
- Harminc éve töltötték fel végleg a Lágymányosi-tavat*. Dunai szigetek, blog (2023.03.21.)
- A régi lágymányosi Duna-part nyomában*. Dunai szigetek, blog (2023.11.30.)
- Kampusz a Duna partján: a BME épület-és kertegyüttése ([táj-kert blog](#)) (2010.07.05)
- HOEGER, Kerstin - CHRISTIAANSE, Kees: *Campus and the City - Urban Design for the Knowledge Society*. GTA Verlag, ETH, Zurich, 2007
- VENABLE TURNER, Paul: *Campus - An American Planning Tradition*. The Architectural History Foundation, New York, MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1984,1987
- THOREAU Henry David: *A gyaloglásról*. Open Books, Budapest, 2023
- GROS Frederic: *A gyaloglás filozófiája*. Typotex Kiadó, 2023
- RAHM Philippe: *Az építészet természettörténete*. Terc, 2025

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Marián Balázs DLA	Ybl-, Pro Architectura-, Molnár Péter-, Média Építészeti-, Big See-, valamint Piranesi Díjas építész, (Gereben Marián Építészek) egyetemi docens, MOME, Építészeti intézet a bíráló bizottság elnöke
Rigó Bálint DLA	építész, (Rigo Architecture Consultancy) Bazel-Budapest meghívott oktató BME Középülettervezési Tanszék
Mészáros Nóra	építész, grafikus
Nagy Júlia	építész, tájépítész MSc hallgató

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése, Építésztechnológiai Kari TDK évindító előadás	2025. április 16. 17:00
02	Tanszéki TDK-témák bemutató előadása	2025. május 12. 13:30 – K275
03	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2025. szeptember vége
04	TDK dolgozatok beadása	2025. október vége
05	TDK Konferencia, dolgozatok és pályaművek bemutatása Bíráló Bizottsági tagok jelenlétében, értékelés, eredményhirdetés	2025. november

kép: CF Moller, VIA University College Campus Horsens, Dánia, 2021

Bármilyen felmerülő kérdés esetén a pályázat teljes ideje alatt Klobusovszki Péter DLA egyetemi docensnek tudtok kérdéseket feltenni (klobusovszki.peter@epk.bme.hu)! A hallgatói kérdésekre adott válaszokról minden pályázót egyaránt értesítünk.

A Középülettervezési Tanszék által meghirdetett TDK-szekciókhoz a kapcsolattartás megkönnyítésére online jelentkezési listát ([TDK Közép jelentkezés 2025](#)) hoztunk létre az érdeklődők számára. Kérjük, itt jelentkezettek mielőbb, kapcsolatfelvétel céljából, de személyesen keressétek a választott konzulnst is.

A kiírás mellékletei megtalálhatók a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw). A Középülettervezési Tanszék őszi 3+1 TDK szekciójáról részletes tájékoztató előadást tartunk 2025. május 12. hétfőn, 13.30-tól, a Tervezőmódszertan előadás keretein belül, a K275 teremben.

Budapest, 2025. április 16.

kép: Junya Ishigami, Plaza of Kanagawa Institute of Technology, Japan, 2020

kép: 3H, MOME új campus, Budapest, 2019

kép: PWP Landscape Architecture: Novartis Headquarters Forum, Basel, Svájc, 2007